

Sygn. akt II Ca 887/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Renata Tabor (spr.)
Sędziowie:	SSO Barbara Puchalska SSR del. Sławomir Kuczyński
Protokolant:	st. sekr. sąd. Zofia Szczęsnowicz

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa J. J.

przeciwko P. S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim

z dnia 18 czerwca 2013 r. sygn. akt I C 81/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego P. S. na rzecz powoda J. J. kwotę 1.200 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Powód J. J. wnosił o zasądzenie od pozwanego P. S. kwoty 45.458,32 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

Pozwany P. S. uznał powództwo do kwoty 9000 zł, zaś w pozostałym zakresie wnosił o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim, wyrokiem z 18 czerwca 2013 r. zasądził od pozwanego P. S. na rzecz powoda J. J. kwotę 45.458,32 zł z odsetkami w wysokości 13 % w stosunku rocznym od dnia 7 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty.

Zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 4.690 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Nadał wyrokowi w pkt I rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie kwoty 9.000 zł

Sąd Rejonowy ustalił, że strony w dniu 8 czerwca 2011 roku zawarły umowę przedwstępną, której przedmiotem było zobowiązanie powoda do sprzedaży pozwanemu nieruchomości położonej w S., oznaczonej nr geod. (...), zabudowanej domem w stanie surowym za cenę w wysokości 400.000 zł. Przy zawarciu umowy pozwany wręczył powodowi zadatek w kwocie 5.000 zł.

W dniu 11 sierpnia 2011 roku w Kancelarii Notarialnej notariusz B. K. w S. powód i pozwany oraz ich małżonki zawarli umowę sprzedaży nieruchomości, której dotyczyła umowa przedwstępna z dnia 8 czerwca 2011 roku. Strony ustaliły, że cena za działkę wynosi 400.000 zł i została zapłacona powodowi z kredytu zaciągniętego na ten cel przez pozwanego. Podczas obecności w kancelarii notarialnej pozwany złożył powodowi pisemne oświadczenie, w którym zobowiązał się dopłacić do wartości nieruchomości nr (...) nabytej tego dnia kwotę równoważną podatkowi dochodowemu zapłaconemu przez powoda i jego żonę w terminie do końca maja 2012 roku.

Wysokość podatku dochodowego została ustalona na kwotę 46.658 zł. Powód za radą pozwanego złożył wniosek o odroczenie terminu płatności należności podatkowej, jednakże Naczelnik Urzędu Skarbowego w S. decyzją z dnia 3 lipca 2012 roku odmówił odroczenia terminu płatności podatku. W związku z tym powód opłacił należności podatkowe, przy czym na jej poczet zaliczono kwotę 2.912 zł stanowiącą zwrot podatku za 2011 rok. Pozwany na poczet tych należności przekazał powodowi tylko kwotę 3.000 zł. Powód, aby spełnić to zobowiązanie podatkowe zmuszony był zerwać lokaty pieniężne i utracił w ten sposób odsetki od depozytów. Powód poniósł również koszty egzekucyjne, koszty upomnienia oraz zapłacił Urzędowi Skarbowemu odsetki za zwłokę liczone od dnia 1 maja 2012 roku.

W dniu 15 lutego 2012 roku, już po doręczeniu pozwanemu odpisu pozwu, pozwany złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu. Oświadczenie to, dotyczące uchylenia się od skutków oświadczenia woli z dnia 11 sierpnia 2011 roku, w którym zobowiązał się dopłacić do wartości nieruchomości nabytej tego dnia kwotę równoważną podatkowi dochodowemu zapłaconemu przez powoda i jego żonę w terminie do końca maja 2012 roku ponad kwotę 12.000 zł wysłał powodowi listem poleconym w dniu 18 lutego 2012 roku.

Powód uzasadniając żądanie pozwu wskazywał, że pozwany wiedział o tym, że w chwili sprzedaży przedmiotowej nieruchomości powstanie obowiązek podatkowy oraz, że należny podatek wynosił będzie około 50.000 zł. Pozwany jednakże zapewniał, że miał załatwić z Naczelnikiem Urzędu Skarbowego w S., że podatku nie trzeba będzie płacić. Zeznał, że w gabinecie pozwanego spotkał się on i pozwany z Naczelnikiem Urzędu Skarbowego w S.. Powód wskazał, że nie sprzedałby nieruchomości, gdyby miał zapłacić tak znaczną kwotę podatku dochodowego. Powód zeznał też, że pozwany sporządził oświadczenie, w którym zobowiązał się do zapłacenia podatku, jednakże nigdy w rozmowach pomiędzy stronami nie było mowy o tym, że podatek wyniesie 12 000 zł. Wskazał, że pismo do Urzędu Skarbowego zawierające wniosek o odroczenie płatności podatku sporządził Naczelnik Urzędu Skarbowego w S. pan K.. Powód podał, że wskutek likwidacji lokat terminowych utracił odsetki w łącznej wysokości 746,82 zł.

Pozwany twierdził, że kiedy zawierał z powodem umowę przedwstępną nie było mowy o podatku dochodowym, jaki powód powinien zapłacić. Dopiero na przełomie lipca i sierpnia 2011 roku powód o tym powiedział. Pozwany zeznał, że zobowiązał się dowiedzieć ile ten podatek będzie wynosił. Od Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. dowiedział się, że podstawa opodatkowania podatkiem dochodowym może być pomniejszona o koszt budowy domu, a powód zapewniał, że dysponuje fakturami dokumentującymi wydatki poniesione na budowę. Pozwany podał, że proponował powodowi, że w drodze postępowania podatkowego próbować dochodzić możliwości zmniejszenia podatku dochodowego. Pozwany wskazał, że w chwili zawarcia umowy był przekonany, że powód będzie musiał zapłacić około 10.000 zł podatku dochodowego. Mimo, że powód dostarczył mu faktury, to nie przeglądał ich i po kilku dniach zwrócił powodowi. Swoje przekonanie o wysokości podatku opierał na tym, co wyliczał mu powód.

Zgodnie z art. 471 kc dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Stosownie natomiast do treści art. 361 § 1 i 2 kc zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie budziło wątpliwości Sądu Rejonowego, że powód doznał szkody. Szkoda ta wyraża się w tym, że wbrew zobowiązaniu pozwanego, powód nie otrzymał od niego równowartości podatku dochodowego, jaki został naliczony w związku ze sprzedażą nieruchomości.

Zarówno z treści oświadczenia pozwanego złożonego powodowi w dniu 11 sierpnia 2011 roku, jak i okoliczności towarzyszących nabyciu przez niego nieruchomości nie sposób przyjąć innej jego wykładni, niż taka zgodnie z którą pozwany zobowiązał się zwrócić całą kwotę stanowiącą równowartość podatku dochodowego, bez jej ograniczenia do jakiegokolwiek kwoty. Kwestia podatku dochodowego, który będzie należny od powoda po zbyciu nieruchomości była wielokrotnie przedmiotem rozmów stron, a nawet zaangażowany w to został Naczelnik Urzędu Skarbowego w S. S. K., a zatem była to sprawa niezwykle istotna dla stron. Stąd też postępowanie, które deklarował pozwany polegające na, początkowo braku weryfikacji faktur potwierdzających wydatki na budowę domu, jakie powód miał mu dostarczyć, aby obniżyć podstawę opodatkowania, potem zaś sporządzenie oświadczenia zawierającego zobowiązanie do zapłaty powodowi równowartości podatku, bez określenia jego wartości stanowi podstawę do uznania, że pozwany godził się na dopłatę do ceny nieruchomości całej należności podatkowej powoda,

W tych okolicznościach nie sposób uznać, że oświadczenie pozwanego, w którym zobowiązał się do zwrotu powodowi jego należności podatkowej z tytułu sprzedaży działki, ponad kwotę 12.000 zł obarczone jest wadą oświadczenia woli w postaci błędu.

Stosownie do treści art. 84 § 1 i 2 kc w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści.

Zdaniem Sądu Rejonowego materiał dowodowy przedstawiony do oceny pozwala na uznanie, że pozwany w chwili składania oświadczenia z dnia 11 sierpnia 2011 roku nie pozostawał w błędzie co do wysokości należności, jaka będzie obciążała powoda z tytułu podatku dochodowego. Za takim uznaniem przemawiają zeznania powoda oraz jego żony H. J., z których jednoznacznie wynika, że przed złożeniem oświadczenia pozwany miał świadomość, że podatek ten przekraczał będzie 40.000 zł. Nadto za brakiem błędu w oświadczeniu pozwanego przemawia to, że pozwany dość dowolnie ustalił wysokość kwoty, powyżej której jego oświadczenie miałyby być obarczone wadą. Z powyższych względów Sąd uznał, że oświadczenie pozwanego z dnia 15 lutego 202 roku o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli z dnia 11 sierpnia 2011 roku, w którym zobowiązał się dopłacić do wartości nieruchomości nabytej tego dnia kwotę równoważną podatkowi dochodowemu zapłaconemu przez powoda i jego żonę w terminie do końca maja 2012 roku ponad kwotę 12 000 zł, jako złożonego pod wpływem błędu nie było skuteczne.

Okoliczność, że pozwany nie zapłacił powodowi kwoty, do której zwrotu się zobowiązał spowodowało powstanie w majątku powoda szkody majątkowej. Szkoda ta wyraża się w tym, że powód nie otrzymał od pozwanego rekompensaty z tytułu uiszczanego podatku dochodowego i przez to nie powiększyły się jego aktywa. Brak zwiększenia aktywów spowodowany jest również tym, że powód utracił odsetki od depozytów, które musiał zlikwidować, aby zapłacić należny podatek.

W ocenie Sądu, pomiędzy niewykonaniem przez pozwanego swego zobowiązania, a szkodą powstałą w majątku powoda istnieje bezpośredni związek.

Wysokość szkody, zdaniem Sądu została wykazana w sposób nie budzący wątpliwości. Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe okoliczności, Sąd Rejonowy na podstawie art. 471 kc i art. 361 kc zasądził od pozwanego P. S. na rzecz powoda J. J. kwotę 45.458,32 zł z odsetkami w wysokości 13 % w stosunku rocznym od dnia 7 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty.

O kosztach postępowania orzeczono w myśl zasady odpowiedzialności za wynik procesu na podstawie art. 98 kpc oraz § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokatów oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1348 ze zm.).

Zważywszy na to, że pozwany uznał powództwo do kwoty 9000 zł, na podstawie art. 333 § 1 pkt 2 kpc Sąd nadał wyrokowi w tym zakresie rygor natychmiastowej wykonalności.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją pozwany. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 471 k.c. w zw. z art. 158 k.c. poprzez uznanie, że zobowiązanie do zapłaty nie stanowiło elementu sprzedaży nieruchomości i było ważne mimo niezachowania formy aktu notarialnego;

- naruszenie art. 328 §2 kpc poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku;

- naruszenie art.233 kpc poprzez dowolną ocenę prawną dowodów w szczególności zeznań A. S. i S. K.;

- naruszenie art. 84 kc i 88 kc poprzez uznanie, że pozwany nie działał pod wpływem błędu;

- naruszenie art. 199 kpc poprzez nie odrzucenie pozwu.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku lub jego uchylenie i zasądzenie kosztów za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację pozwanego jest niezasadna.

Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wnioskowanym przez strony, zgromadzone w toku postępowania dowody poddał wszechstronnej, wnikliwej ocenie ustalając stan faktyczny sprawy stanowiący podstawę do rozważań nad stosowaniem przepisów prawa materialnego. Ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd nie nosi cech dowolności, Sąd obszernie i przekonująco w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przedstawił dowody, na których się oparł oraz motywy, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności. Tak przeprowadzona ocena dowodów jako odpowiadająca wymogom z art. 233 § 1 kpc korzysta z ochrony tym przepisem przewidzianej i jest w pełni aprobowana przez Sąd Okręgowy.

W orzeczeniu z dnia 10 czerwca 1999 r. w sprawie II UKN 685/98 (OSNAPiUS 2000/17/655) Sąd Najwyższy stwierdził, że normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego.

W doktrynie również przyjmuję się, że swobodna ocena dowodów ujęta jest w ramy proceduralne, to znaczy, że musi odpowiadać pewnym warunkom określonym przez prawo procesowe. Oznacza to po pierwsze, że sąd może oprzeć swe przekonanie jedynie na dowodach prawidłowo przeprowadzonych, z zachowaniem wymagań dotyczących źródeł dowodzenia oraz zasady bezpośredniości. Po drugie, ocena dowodów musi być dokonana na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego. Sąd musi ocenić wszystkie przeprowadzone dowody oraz uwzględnić wszystkie towarzyszące im okoliczności, które mogą mieć znaczenie dla oceny mocy i wiarygodności tych dowodów. Po trzecie, sąd zobowiązany jest przeprowadzić selekcję dowodów, to jest dokonać wyboru tych, na których się oparł i ewentualnie odrzucić inne, którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej (por. T. Ereciński: Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze, Wydawnictwo Prawnicze 2002, tom I, str. 487- 498).

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 kpc wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak SN w orz. z 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98, niepubl.; oraz w orz. z 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00, "Wokanda" 2000/7/10).

Skuteczność zarzutu błędnej oceny materiału dowodowego zależna była, zatem od wykazania, że ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd nie zasługiwała na akceptację, ponieważ naruszała reguły logicznego rozumowania lub zasady doświadczenia życiowego. Skarżący nie wykazał takich uchybień, poprzestając na odwołaniu się do swojej opinii. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 kpc) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. W przypadku przedmiotowej sprawy takie okoliczności nie zaistniały.

Za niezasadny uznał Sąd Okręgowy zarzut nieważności zobowiązania do zapłaty ze względu na niezachowanie formy aktu notarialnego. Wbrew twierdzeniom skarżącego pisemne oświadczenie powoda z dnia 11 sierpnia 2011 r., nie stanowiło elementu umowy sprzedaży nieruchomości, a kwota którą miał uiścić pozwany nie była elementem ceny działki. Cenę nieruchomości strony ustaliły już w umowie przedwstępnej na 400.000 zł i za taką kwotę została ona sprzedana aktem notarialnym w dniu 11 sierpnia 2011r. Obok umowy sprzedaży strony zawarły dodatkowe porozumienie w przedmiocie zapłaty na rzecz powoda kwoty równoważnej podatkowi dochodowemu zapłaconemu przez powoda i jego żonę w terminie do końca maja 2012 roku. Pozwany zobowiązał się zatem do wyrównania uszczerbku w majątku powoda który miał być spowodowany uiszczeniem podatku w związku ze sprzedażą nieruchomości przez upływem 5 lat od jej nabycia. Zasada swobody umów oznacza, iż podmioty zawierające umowę mają pełną swobodę co do tego, czy chcą zawiązać między sobą stosunek obligacyjny, a więc, czy zobowiązanie umowne w ogóle powstanie, mogą ukształtować treść umowy według swego uznania, a tym samym powołać do życia taki stosunek zobowiązaniowy, jaki odpowiada ich interesom, a ponadto, że prawnie skuteczne jest samo porozumienie stron, niewymagające w zasadzie szczególnej formy, chyba że wymóg taki wynika z ustawy. Istotne jest jedynie aby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się ustawie, właściwości (naturze) stosunku prawnego i zasadom współzycia społecznego. Zawarte pomiędzy stronami porozumienie nie sprzeciwia się ustawie, właściwości stosunku prawnego i zasadom współzycia społecznego, zatem wiąże strony a ponadto nie wymagało formy szczególnej skoro nie było elementem umowy sprzedaży. Niewykonanie przez pozwanego zobowiązania zgodnie z jego treścią – zapłata kwoty równoważnej podatkowi dochodowemu zapłaconemu przez powoda i jego żonę w terminie do końca maja 2012 roku, spowodowało obowiązek naprawienia szkody na podstawie art. 471 k.c. na którą składały się obok rekompensaty uiszczanego podatku dochodowego również utracone odsetki od depozytów, które powód musiał zlikwidować, aby zapłacić należny podatek oraz koszty egzekucji należności podatkowej.

Bezprzedmiotowe są wywody apelacji, podniesione w ramach naruszenia art. 84 i 88 k.c., dotyczące błędnego przyjęcia, że pozwany nie działał pod wpływem błędu. Błąd jest wadą oświadczenia woli powodującą względną nieważność czynności prawnej, czyli jej wzruszalność. Możliwość uchylecia się od skutków wadliwego oświadczenia woli jest prawem podmiotowym kształtującym. Uprawniony może skorzystać z tego prawa i doprowadzić do nieważności umowy jako całości, nie może natomiast uchylć się jedynie od niektórych postanowień umowy z zamiarem pozostawienia w mocy pozostałych. Działający pod wpływem błędu nie może skutecznie dążyć do doprowadzenia przez takie oświadczenie do obowiązywania czynności prawnej takiej treści, jakiej życzyłby sobie, gdyby błędu nie popełnił. Stanowisko takie jest ugruntowane w literaturze przedmiotu. Wobec tego oświadczenie pozwanego o uchyleciu od części skutków prawnych oświadczenia woli należy uznać za niedopuszczalne i nie wywołujące żadnych skutków prawnych.

Za zupełnie niezrozumiałą należy uznać zarzut naruszenia art. 199 kpc poprzez nie odrzucenie pozwu. Przyjęcie niedopuszczalności drogi sądowej (art. 199 § 1 pkt 1) i w konsekwencji odmowa rozstrzygnięcia sprawy przez sąd może nastąpić tylko przy spełnieniu określonych przesłanek. Niedopuszczalność drogi sądowej zachodzi wówczas, gdy sprawa nie ma charakteru sprawy cywilnej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, w związku z interpretacją art. 1 kpc, podkreśla się, że sprawa ma charakter sprawy cywilnej, jeżeli treść łączących strony stosunków prawnych, obejmująca ich wzajemne prawa i obowiązki, zakłada potrzebę ochrony interesów podmiotów w nich uczestniczących. Sprawa cywilna wymaga zatem pozostawiania dwóch lub więcej podmiotów w stosunku prawnym, regulowanym przepisami kodeksu cywilnego i innymi ustawami, którego podmioty - w wypadku sporu - występują jako równorzędni partnerzy. Jeżeli chociażby jeden z nich uzyskuje pozycję podmiotu działającego z mocy swej władzy zwierzchniej, to stosunek taki nie jest stosunkiem cywilnoprawnym. W przedmiotowej sprawie spór pomiędzy stronami (osobami) dotyczy roszczenia stricte odszkodowawczego w którym przedmiotem zobowiązania jest kwota pieniężna równa zapłaconemu podatkowi. Spór nie dotyczy więc sfery publicznoprawnej a ma charakter cywilnoprawny.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 385 kpc, oddalił apelację.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty te złożyły się koszty zastępstwa procesowego w oparciu o § 6 pkt 5 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.